

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший
Кафедра	живопису	(бакалавр)	
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Рік навчання	3
Спеціальність	023 ОМ, ДМ, реставрація	Вид дисципліни	обов'язкова
		Семестри	6

Методика викладання
дисциплін образотворчого мистецтва

Семестр 6 / 2026

26 січня — 15 травня

Викладач	Ковальова Марія Миколаївна, завідувачка кафедри живопису, професор, кандидат мистецтвознавства
E-mail	kovaleva2075@gmail.com
Заняття	За розкладом / дистанційно
Консультації	
Адреса	каб. 31, поверх 2, корпус 1, вул. Мистецтв 8 (кафедра живопису)
Телефон	(057) 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено – МВ); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається – анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* – *jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультації з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години. За бажанням можна запропонувати листування у Messenger, Viber тощо.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни є певний обсяг знань з композиції, рисунку, живопису, прийомів роботи з натури, вміння пошуку та вивчення аналогів. Обов'язковим є достатній рівень навичок роботи з фарбами у техніці акварелі, гуаші та роботи графічними матеріалами (олівець).

Студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу та підготовки для семінарських занять.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Показ робіт із методичного фонду. Ознайомлення студентів з електронними версіями матеріалу з методики викладання фахових дисципліни та застосування додаткової літератури з дисципліни, презентацій по темах занять.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

- 1) методичні особливості викладання фахових дисциплін;
- 2) дидактичні прийоми навчальної роботи із дитячою аудиторією;
- 3) особливості побудови засад естетичного виховання та художньо-мистецького розвитку у початкових спеціалізованих мистецьких закладах;
- 4) викладацька майстерність фахівця у межах роботи із змістом фахових дисциплін;

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів цілісного та комплексного уявлення щодо специфіки методики викладання; ознайомлення із сучасними прийомами та техніками викладацької діяльності.

Компетентності та програмні результати навчання, для формування яких використовується ця навчальна дисципліна, відповідають освітньо-професійній програмі.

Дисципліна призначена для формування фахових компетенцій педагогічної майстерності викладача початкових спеціальних мистецьких закладів.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Спрямованість та академічна специфіка дисципліни визначається формально-логічною структурою побудови навчального плану та характером запропонованих для формування компетентностей.

Дисципліна вивчається упродовж шостого семестру / 3-й курс / (3 кредити ECTS, 90 навчальних години, в тому числі 30 год — аудиторних лекцій, 15 години – практичних занять, та 45 годин – самостійної роботи). Дисципліна містить 2 модулі, що складаються із 7 змістовних складових (тем).

КОМПЕТЕНТНОСТІ. Дисципліна забезпечує наступні загальні та спеціальні компетентності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями

мистецтвознавчої науки.

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 13. Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 3. Формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.

ПРН 4. Орієнтуватися в розмаїтті сучасних програмних та апаратних засобів, використовувати знання і навички роботи з фаховим комп'ютерним забезпеченням (за спеціалізаціями).

ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН 16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ПРН 18. Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.

Модуль 1. Методика викладання як вид діяльності.

Тема 1. Методика, методи, техніки, технології навчання, цілі викладання, модель випускника початкового спеціалізованого мистецького закладу.

Тема 2. Організація навчального процесу. Календарно-тематичний план та особливості його побудови. Особливості організації викладацького курсу дисциплін художньо-мистецького профілю.

Тема 3. Методика підготовки та проведення інформативних видів навчальної роботи. Урок як дидактична складова. Типологія уроку. Організація добору інформації, види уроків, розподіл часу на викладання інформації, ораторське мистецтво викладача.

Модульно-тематична атестація

Модуль 2. Методика викладання у системі дидактичних та виховних практик.

Тема 4. Методика підготовки та проведення оцінювання знань. Типологія контролю знань, умінь та навичок. Методики розробки тестових завдань, підготовка та проведення контрольних робіт.

Тема 5. Методика організації самостійної роботи. Особливість контролю та самоконтролю самостійної роботи.

Тема 6. Методи та техніки естетичного виховання. Художній смак та методи його формування.

Тема 7. Дидактична система розвитку художньо-творчого потенціалу учня. Розвиваючі системи у межах методичного комплексу навчання у початкових спеціалізованих мистецьких закладах.

Модульно-тематична атестація

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна проводиться у форматі лекційної комунікації з діалогічним та відкритим характером викладу, що передбачає активне обговорення поточних питань, підтем та практичних завдань. Матеріал розкривається через поєднання лекційних і семінарських занять. Самостійна робота студентів спрямована на формування вмінь і навичок на основі знань, отриманих під час аудиторних занять, і включає пошук додаткової інформації, її аналіз та інтерпретацію, а також підготовку усних доповідей з презентаціями за темами лекційного курсу.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є *залік*. Для отримання заліку необхідно скласти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок виконання завдань аудиторної частини курсу та самостійної роботи. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачені письмові контрольні питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно	0–34	F

	75–81	С		(повторне проходження)		
--	-------	---	--	------------------------	--	--

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять як викладачеві так і студентам бажано вимкнути гучномовці мобільних телефонів. Аудиторна робота регламентується викладачем в залежності від теми, типу лекційного спілкування та тривалості його окремих складових.

Висловлення власної дослідницької позиції, її аргументація та обґрунтування є необхідними компонентами навчального процесу.

У випадках відрадження, хвороби (інших форс-мажорних обставин) викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою домовленістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Неприпустимим є пропуски занять без поважних причин. Запізнення на заняття не вітаються. У випадку пропуску заняття (занять) студент має самостійно виконати програму теми або іншого змістовного компоненту. В разі необхідності студент може звертатися за консультаціями до викладача. Звітом за пропущенні заняття є результати поточного контролю, крім випадків, коли студентом не набрана необхідна (мінімальна) кількість балів. У цьому випадку програмою дисципліни передбачена можливість виконання додаткових навчальних завдань (як письмових, так і усних).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не є прийнятними. Якщо під час рубіжного контролю помічено не доброчесне використання інформації, студент втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі заліку – студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання:** <https://zakonodavstvo.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Тижд	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
			Модуль 1			
1	1	лек	Тема 1. Методика, методи, техніки, технології навчання, цілі викладання, модель випускника початкового спеціалізованого мистецького закладу.	4		
3	2	лек	Тема 2. Організація навчального процесу. Календарно-	4		

			тематичний план та особливості його побудови. Особливості організації викладацького курсу дисциплін художньо-мистецького профілю.			
5, 7	3	лек	Тема 3. Методика підготовки та проведення інформативних видів навчальної роботи. Урок як дидактична складова. Типологія уроку. Організація добору інформації, види уроків, розподіл часу на викладання інформації, ораторське мистецтво викладача.	5		
			<i>Модульно-тематична атестація</i>			
			Модуль 2			
9	1	лек	Тема 4. Методика підготовки та проведення оцінювання знань. Типологія контролю знань, умінь та навичок. Методики розробки тестових завдань, підготовка та проведення контрольних робіт.	4		
11	2	лек	Тема 5. Методика організації самостійної роботи. Особливість контролю та самоконтролю самостійної роботи.	4		
13	3	лек	Тема 6. Методи та техніки естетичного виховання. Художній смак та методи його формування.	5		
15	4	лек	Тема 7. Дидактична система розвитку художньо-творчого потенціалу учня.	4		

			Розвиваючі системи у межах методичного комплексу навчання у початкових спеціалізованих мистецьких закладах.			
			Модульно-тематична атестація			
			РАЗОМ	30		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–10
2	Поточний контроль	0–15
3	Поточний контроль	0–15
4	Поточний контроль	0–15
5	Поточний контроль	0–15
6	Поточний контроль	0–15
7	Поточний контроль	0–15
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агеєнко, Т. (2020). Змішане навчання: проблеми та їх вирішення в процесі викладання образотворчого мистецтва з методикою. Збірник наукових праць ЛОГОС, 60 - 61.
2. Блудов, А. В. (2019). Формування сучасної методики викладання живопису в творчих ВНЗ (на прикладі Баухауза). Сучасні проблеми архітектури та містобудування, (53), 4-12.

3. Борисенко, Н. С. (2018). Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу: Методичні рекомендації з навчальної дисципліни / Житомир, 32 с.
4. Вашкевич, М. (2019). Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до впровадження нестандартних технік зображення на уроках образотворчого мистецтва. Молодь і ринок, (9), 167-172.
5. Виноградова, А. (2018). Методи викладання пейзажної тематики на уроках образотворчого мистецтва. Магістерський науковий вісник (30), 98-99.
6. Гордаш, А. (2018). Шлях до вершин художньої майстерності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Проблеми підготовки сучасного вчителя, (18), 156-166.
7. Гулей, О. В., & Харченко, А. І. (2018). До питання про естетичне виховання школярів на уроках образотворчого мистецтва. «Теорія та методика навчання суспільних дисциплін»: науково-педагогічний журнал, №1(6), СумДПУ ім.А.С.Макаренка, 146-149.
8. Іонова, О. (2020). Питання естетичного виховання особистості у вальдорфській школі. Актуальні питання гуманітарних наук, 2(28), 120-125.
9. Kovalova, M., Alforova, Z., Sokolyuk, L., Chursin, O., & Obukh, L. (2022). The digital evolution of art: current trends in the context of the formation and development of metamodernism. Amazonia Investiga.Vol.11, (56). P.114-123. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.56.08.12>
10. Ковальова М., Вернюк Я., Журавльова Н. (2025) Українське мистецтво як чинник формування національної ідентичності в суспільстві. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 89. Т 1. 2025. С. 232–239. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-33>
11. Ковальова. М. М., Нестерова Є. О. (2024) Особливості плернерної практики в Харківському художньо-промисловому інституті (ХХПІ) в 1950–1970-х роках. Український мистецтвознавчий дискурс. 2024. № 2. С. 97–105. <https://doi.org/10.32782/uad.2024.2.11>
12. Kovalova M., Nestierova Y., Chursin O., Nimylovych O., Alforof A. (2024). The Role of Artistic Practice and Practical Experience in Higher Art Education: Analysis of Methodologies and the Structure of Practical Courses. Journal of Curriculum and Teaching. Vol. 13. №. 3. Special Issue. 2024. P. 159–169. DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v13n3p159>
13. Kovalova M., Spolska O., Chursin O., Arystova L., Oronovska L. (2025). Peculiarities of teaching art in the era of digital technologies: challenges and opportunities. Periodicals of Engineering and Natural Sciences, 13(1), 207-218. <https://doi.org/10.21533/pen.v13.i1.254>
14. Лесняк, Н. В. (2017). Компетентнісний підхід у викладанні образотворчого мистецтва. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти, (15), 28-32.

15. Лопухова, С. (2018). Викладання рисунку майбутнім дизайнерам в сучасних умовах. Мистецтвознавчі записки, (33), 145-150.
16. Михайличенко, О. (2019). Методика навчання образотворчого мистецтва: історія становлення. Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент, (14), 16-28.
17. Падалка, Г. (2017). Педагогіка мистецтва: домінантні аспекти розвитку. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки, (152), 31-37.
18. Пилипчук, Є. М. (2019). Новітні методики естетичного виховання учнів. Теорія та методика навчання, Механізми сучасного інноваційного розвитку педагогічної науки та освіти. Матеріали науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 18-19 жовтня 2019 р.). Херсон, «Молодий вчений», 87-90.
19. Плотницька, О. В. (2019). художньо-естетичного циклу: Навчальний посібник /О . В. Плотницька. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. – 156 с.
20. Семко, М. І. (2018). Інтегрований підхід до викладання предметів художньо-естетичного циклу. Young, 57(5.2).
21. Слижук, О. (2020). Сучасний підліток і художній твір: комунікація крізь призму медіа. Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 494 с.
22. Толочко, Л. М., & Толочко, Р. М. (2017). Теоретичні засади художньо-естетичного виховання сучасних школярів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, (54), 335-339.
23. Торчевська, Н. (2019). Формування художнього смаку студентів мистецьких спеціальностей у процесі вивчення курсу «Історія мистецтв». Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи, 2(16), 122-130.
24. Чен, Н. В. (2017). Орієнтовний календарний план уроків мистецтва у 9 -му класі (І семестр). Мистецтво та освіта, (3), 58-59.
25. Черкасов, В. Ф. (2018). Організаційно-педагогічні умови розвитку художньо-естетичного смаку майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки, (161), 44-48.
26. Яцишин, Р. М. (2017). Соціально-педагогічні аспекти художньо-естетичного виховання школярів. Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series «Pedagogical Sciences», (6).